

Työssäoppiminen ja ammattiosaamisen näytöt teknologiateollisuudessa

Teknologia
teollisuus

 Metalli
SANOJA JA TEKOJA

Sisältö

Alkusanat	3
Opiskelijoiden työelämäyhteydet	4
Ammattiosaamisen näytöt	5
Miksi, miten?	5
Mitä hyötyä?	5
Toteutus	6
Toimielin	7
Työpaikkaohjaajat	7
Milloin, missä?	8
Yrityksessä	8
Oppilaitoksessa	9
Näyttöjen arviointi	9
Liitteet	
1 Opiskelijoiden työelämäyhteydet	10
2 Lomakemalli näytön arvioinnin tallentamiselle	11

Alkusanat

Työssäoppiminen on vakiintunut työpaikoilla tapahtuva ammatillisen koulutuksen oppimismuoto. Elokuussa 2006 otettiin käyttöön ammatillisten opiskelijoiden arviointiin liittyvä käytännönläheinen menetelmä ammattiosaamisen näytöt. Ne ovat tarkoituksenmukaisinta - aina kun se on mahdollista - toteuttaa työssäoppimisjaksoilla. Näin voidaan parhaiten varmistaa ammatillisen koulutuksen työelämälähtöisyys.

Työssäoppiminen ja ammattiosaamisen näytöt tarjoavat työyhteisöille mahdollisuuden tutustua valmistuviin ammattilaisiin ja vaikuttaa oppilaitosmuotoiseen opetukseen. Ammattiosaamisen näyttöjen myötä työelämän edustajien rooli opiskelijan arvioinnissa vahvistuu. Oikea tieto peruskoulutuksen tavoitteista, sisällöistä, opettajien sekä opiskelijain asenteista työhön ja asiakkaiden vaatimuksiin helpottaa palautteen kohdistamista. Työssäoppiminen ja ammattiosaamisen näytöt toimivat työllistymisen vauhdittajina. Ne auttavat yrityksiä löytämään oppimishaluisia ammattilaisia palvelukseensa.

Julkaisu on tarkoitettu yritysjohdolle, henkilöstövastaville, työpaikkaohjaajille, opettajille ja oppilaitosten edustajille sekä opiskelijoille. Teknologiateollisuudessa toimivien tavoitteena voisi olla: *Vain sellaisia työssäoppimisjaksoja, tehtäviä ja palautteita kannattaa antaa, joita voi hyväksyä oman perheen nuorille. Jokainen näytön antaja on jonkun lapsi. Opasta ja kannusta häntä itseäsi taitavammaksi ammattilaiseksi.*

Helsingissä marraskuussa 2006

**Teknologiateollisuus ry
Metallityöväen Liitto ry**

Opiskelijoiden työelämäyhteydet

Työssäoppimisen lisäksi työpaikoilla on eri koulutusasteilta tulevia opiskelijoita, joilla työharjoittelu tai opinnäytetyö kuuluu osana opintoihin. Lisäksi yrityksissä on kesäaikaan lukuisia kesätyöntekijöitä. Peruskoululaisilla ja lukiolaisilla on mahdollisuus osallistua kahden viikon mittaiselle "Tutustu työelämään ja tienaa" -kesäharjoittelujaksolle.

Ammattiosaamisen näytöt ovat ammatillisten perustutkintojen arviointimenetelmä. Näyttötutkinnot taas ovat osa aikuisten ammattitutkintoja. Niissä on keskeisenä periaatteena rakentaa, kehittää ja suorittaa ammattitai-

don hankkimistavasta ja opiskelutavasta riippumattomia tutkintoja. Näyttötutkintoja ovat ammatilliset perustutkinnot, ammattitutkinnot ja erikoisammattitutkinnot. Perustutkinnoissa osoitetaan ammattitaidon saavuttamiseksi tarpeelliset tiedot ja taidot, ammattitutkinnoissa osoitetaan alan ammattityöntekijältä vaadittu ammattitaito ja erikoisammattitutkinnoissa alan vaativimpien työtehtävien hallinta.

Liitteessä 1 on esitetty tarkemmin opiskelijoiden työelämäyhteydet.

Ammattiosaamisen näytöt

Miksi, miten?

Ammattiosaamisen näyttöjä annetaan kaikista ammatillisen perustutkinnon ammatillisten opintojen kokonaisuuksista. Ne sijoittuvat koko koulutuksen ajalle taitojen karttumisen myötä. Koulutuksen järjestäjän päätöksellä niitä voidaan antaa myös vapaasti valittavista ammatillisista opinnoista.

Ammattiosaamisen näyttöjen onnistuminen edellyttää työssäoppimisjaksoja oikeissa töissä, joissa tekijältä vaaditaan prosessien ymmärtämisen ja tehtävien hallinnan lisäksi turvallisia työmenetelmiä, tiedon soveltamista ja vuorovaikutustaitoja. Näytön antajaa on rohkaistava kysymään kokeneilta ammattilaisilta tai näytön arvioijalta, ellei itse tiedä tai ole varma jostain.

Mitä hyötyä?

Jotta ammattiosaamisen näytöistä olisi hyötyä opetukselle, yritykselle ja nuorelle, työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näyttöjen on

- edistettävä ammatin perusvalmiuksien oppimista
- vastattava opetussuunnitelman osaamistavoitteita
- tarjottava mahdollisuus työtaitojen osoittamiseen.

Opettajien, työpaikkaohjaajien sekä työssäoppijoiden säännöllinen vuorovaikutus sekä hyvin toteutetut työssäoppimisjaksot ja ammattiosaamisen näytöt kannustavat jatkuvaan ammatissa kehittä-

tymiseen. Hakeutumalla aktiivisesti oppilaitoksen yhteistyökumppaniksi yritys varmistaa uusien ammattilaisten saannin.

Ammattiosaamisen näytöt tarjoavat

yrityksille ja työelämän edustajille

- vaikutusmahdollisuuksia opetuksen sisältöön
- varmuutta opiskelijoiden ja tulevien työntekijöiden osaamisesta ja asenteista
- mahdollisuuden ja aikaa hiljaisen tiedon siirroille
- tasalaatuisia oppimistuloksia eri oppilaitoksista
- oppimishaastetta ja -mahdollisuutta työyhteisölle.

opiskelijoille

- vaihtelua, motivaatiota ja tavoitteellisuutta
- mahdollisuuksia käsistään taitaville tekijöille
- arvioinnin objektiivisuutta ja yhdenmukaisuutta
- käytännönläheisyyttä ja asiakaskeskeisyyttä
- kesätöitä ja työllistymismahdollisuuksia.

koulutuksen järjestäjille ja opettajille

- palautetta opetuksen vaikuttavuudesta
- mahdollisuuksia työtaitojen päivitykseen
- monipuolisuutta tulosten arviointimenetelmiin
- säännöllistä vuorovaikutusta työelämään
- välineitä itsearviointiin ja opetuksen kehittämiseen
- tietoa koulutuksen kehittämistarpeista.

Kansallisten oppimistulosten arvioinnissa hyödynnetään jatkossa oppilaitosten näyttötoimintaa. Oppimistulosten arvioinnin edellyttämä kansallinen arviointitieto kerätään näytöistä. Näin saadaan tietoa mm. opetussuunnitelman tavoitteiden saavuttamisesta, osaamisen tasosta sekä siitä, miten osaaminen vastaa työelämän tarpeita. Arviointi tulee osaksi oppilaitosten itsearviointia. Oppilaitoksilla on näin käytössä sekä omat tiedot että kansalliset seurantatiedot opetuksen kehittämisessä.

Toteutus

Koulutuksen järjestäjällä on vastuu ammattiosaamisen näyttöjen toteuttamisesta ja työpaikkayhteyksistä. Tämä

- vastaa näyttöjen suunnittelusta, toteutuksesta, arvioinnista, kehittämisestä ja työpaikkayhteyksistä sekä opetussuunnitelman tarkistuksista työelämän ammattilaisten kanssa
- sopii kirjallisesti työnantajan kanssa työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä järjestettävästä koulutuksesta
- sopii opetushenkilöstön ja työelämän edustajien kanssa näytöistä, toteutuksista ja arvioinneista

- kouluttaa työelämän edustajia ja opetushenkilöstöä työssäoppimiseen, näyttöjen toteutukseen ja arviointiin
- huolehtii opiskelijoiden ohjaus- ja tukitoimista
- vastaa näyttöjen arvioinnista yritysten ammattilaisten kanssa sekä arviointiin liittyvistä todistuksista, dokumentoinnista ja aineistojen arkistoinnista
- asettaa toimielimen näyttöjen toteuttajaksi.

Toimielin

Jokainen koulutuksen järjestäjä on asettanut vuoden 2005 loppuun mennessä toimielimen, joka valvoo ja ohjaa näyttöjen järjestämistä sekä edistää työssäoppimista ja ammattiosaamista. Sen jäseniksi kutsutaan koulutuksen järjestäjän, opettajien, opetusalan elinkeino- ja työelämä- sekä opiskelijaedustajat. Koulutuksen järjestäjien tulee sopia alueellisesti, miten eri oppilaitosten ja toimipaikkojen yhteistyö saadaan toimimaan laadukkaasti ja voimia yhdistäen. Toimielimet nimetään kolmeksi vuodeksi kerrallaan.

Toimielimen tehtävänä on

- hyväksyä järjestäjien suunnitelmat
- valvoa näyttötoimintaa
- päättää näyttöjen arvioijat
- päättää arviointien oikaisuista.

Kunkin toimielimen puheenjohtaja allekirjoittaa yhdessä koulutuksen järjestäjän kanssa *näyttötodistukset*.

Työpaikkaohjaajat

Työpaikalla tai työssäoppimisjaksoilla toteutettavissa ammattiosaamisen näytöissä avainhenkilö on työpaikkaohjaaja. Työnantaja nimeää päteviksi tunnustetuista ammattilaisista yhden tai useamman työpaikkaohjaajaksi suostuvan henkilön ja varmistaa, että tämä saa sekä toimintaedellytykset että valmennuksen tehtäviin. Koulutuksen järjestäjät vastaavat koulutuksen toteuttamisesta. Ammattinsa osaavilla, nuorten kanssa ehkä vapaa-aikanaanakin toimivilla henkilöillä on hyvät mahdollisuudet menestyä työpaikkaohjaajina. Ohjaus on arvokasta ja vaativaa, yrityksen hyödyksi tehtävää työtä. Toimialojen ja yritysten

väläinen kilpailu oppimishaluisista nuorista ammattilaisista kovenee ikäluokkien pienetessä. Ilman tehtävään sitoutuneita työpaikkaohjaajia työssäoppimisjaksot, ammattiosaamisen näytöt ja ammattitaitoisten työntekijäin saanti eläkkeelle siirtävien tilalle tuskin onnistuu.

Työpaikkaohjaaja

- tiedottaa näytöistä muille työpisteessä työskenteleville hyvissä ajoin ennen näyttöjä
- osallistuu näytön suunnitteluun opiskelijan ja opettajan kanssa
- perehtyy opettajan johdolla näytön tavoitteisiin ja arviointikriteereihin
- varmistaa, että opiskelija on perehdytetty ja tuntee työpisteen turvallisuusohjeet
- huolehtii, että opiskelija harjaantuu jo työssäoppimisjaksolla näytössä vaadittavaan osaamiseen.

Näytön aikana työpaikkaohjaaja ja/tai opettaja havainnoivat ja arvioivat yleensä yhdessä opiskelijan työskentelyä, kannustavat ja tarvittaessa ohjaavat. Työpaikkaohjaajan on puututtava opiskelijan työskentelyyn, jos tämä laiminlyö työturvallisuus- tai toimipaikan yleisiä ohjeita. Näyttö voidaan keskeyttää, jos työ- tai asiakasturvallisuus vaarantuu tai jos yritykselle on koitumassa taloudellista vahinkoa.

Milloin, missä?

Ammattiosaamisen näytöt on luontevinta sijoittaa vaiheeseen, jossa opiskelija on jo ehtinyt opiskella ja harjoitella käytännössä arvioinnin kohteena olevat asiat ja hänen osaamisensa on varmistettu ennen näyttöön osallistumista. Ammattiosaamisen näytöt järjestetään ensisijaisesti työssäoppimisjaksoilla, jotta opiskelijat pääsevät osoittamaan osaamistaan aidossa työympäristössä. Ammattiosaamisen vaativimmat näytöt on tarkoituksenmukaista toteuttaa, kun opiskelija on harjoitellut käytännön taitoja riittävästi, monet toisena ja kolmantena lukuvuotena.

Yrityksessä

Työssäoppiminen ja ammattiosaamisen näyttöjen toteuttaminen edellyttää yrityksiltä sopivia, turvallisia ja mielekkäitä työkokonaisuuksia. Näyttöjen suunnittelussa otetaan huomioon työpaikkojen olosuhteet ja jokaisen työpaikan kohdalla selvitetään, mitä osaamista työpaikalla on mahdollista näyttää. Jotta ammattiosaamisen näytöt työssäoppimisen yhteydessä tukisivat opetusta, tarvitaan

- opiskelijan oppimistavoitteiden pohjalta laadittu suunnitelma työssäoppimisjakson työtehtävistä
- opettajan, opiskelijan ja työpaikkaohjaajan yhteinen keskustelu sopivista näyttötehtävistä työssäoppimisjaksolla
- opiskelijoiden ohjaukseen sitoutuneita työpaikkaohjaajia
- työpaikkaohjaajien perehtymistä ammattiosaamisen näyttöjen arviointikriteereihin
- ohjaajien, opettajien ja opiskelijoiden säännöllistä sekä tiivistä vuorovaikutusta
- opetussuunnitelman tavoitteiden tuntemusta ja arviointikriteereiden hallintaa.

Oppilaitoksessa

Ammattiosaamisen näytöt voidaan myös järjestää oppilaitoksessa, jos työpaikoilta ei löydy sopivia tehtäviä.

Näyttöjen arviointi

Ammattiosaamisen näytöissä arvioidaan, miten hyvin opiskelija on saavuttanut opetussuunnitelman perusteissa mainitut ammatilliset perusvalmiudet. Arvioinnilla varmistetaan, että tietopohja on riittävän laaja ja työmenetelmien hallinta monipuolista. Arvioinnin kohteena ovat

- työprosessin hallinta
- työtehtävien hallinta (menetelmä-, väline- ja materiaalivalinnat)
- työn perustana olevan tiedon hallinta
- työturvallisuus ja suojavälineiden käyttö
- kaikille aloille yhteinen ydinosaaminen
- yhteiset painotukset.

Liitteessä 2 on eräs lomakemalli näytön arvioinnin tallentamiselle.

Toimielimen hyväksymät henkilöt, useimmiten opettaja ja työpaikkaohjaaja sopivat etukäteen tehtävän, arvioitavat asiat ja arviointikriteerit. Opiskelijan osaamista arvioidaan seuraamalla työntekoa ja havainnoimalla ennalta sovittuja arvioinnin kohteita. Tietoa voidaan kerätä myös

- mittaamalla, aistinvaraisesti ja kuvaamalla
- haastatteleamalla näytön antajaa ennen ja jälkeen
- havainnoimalla toimintatapoja, menetelmävalintoja
- kyselyin asiakkailta ja suorituksen nähneiltä.

Opiskelija arvioi myös itse osaamisensa. Työssäoppimisjaksoilla annettavissa näytöissä opiskelija selostaa ennen aloitusta, mitä hän osaa kyseisen tehtävän vaatimuksista ennestään ja missä voi tulla vaikeuksia. Työn edetessä hän vertaa osaamistaan tavoitteisiinsa. Näytön päätyttyä hän osallistuu arviointikeskusteluun.

Varsinaisessa arviointikeskustelussa kukin arvioija esittelee ja perustelee arviointinsa tuloksen. Näistä koostuu yhteinen näkemys opiskelijan osaamisesta. Päätöksen näytön arvioinnista tekevät

opettaja ja työelämän edustaja, pääsääntöisesti yhdessä. Näytön arvioinnista voi päättää myös opettaja tai työelämän edustaja yksin, mikäli näyttöjärjestelyt niin edellyttävät. Tulokseen tyytymätön opiskelija pyytää toimitelmältä arvioinnin tarkistamista.

Opettaja tai opettajat (ja työpaikkaohjaaja) päättävät näyttötodistukseen tulevan arvosanan arvioinnin perusteella. Näytöistä annetaan arvosanat näyttötodistukseen opintokokonaisuuksittain. Perustutkintotodistus on kaksiosainen. Siihen kuuluvat päättö- ja näyttötodistus.

Liite 1

Käsite	Opiskeltava tutkinto/ oppilaitos	Sisältö	Ajankohta ja kesto
TYÖSSÄOPPIMINEN	Ammatillinen perustutkinto; ammattillinen oppilaitos	Työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä järjestettävä opetussuunnitelman mukainen käytännön opetus.	Tutkinnon suorittaja näyttää oman osaamisensa osittain työpaikalla tapahtuvissa näyttökokeissa.
AMMATTIOSAAMISEN NÄYTÖT	Vuodesta 2006 alkaen ammatillisten perustutkintojen pääarvoselumenetelmä. Ammattiosaamisen näytöt tullaan soveltuvin osin toteuttamaan työssäoppimisjaksojen yhteydessä.		
TYÖHARJOITTELU	Ammattikorkeakoulututkinto, jatko- tai täydennyskoulutus, lyhytkurssi	Opintoihin kuuluva, työpaikalla tehtävä, käytännön harjoittelu	Harjoittelujakson pituus riippuu suoritettavasta tutkinnosta/koulutuksesta.
TET-JAKSO	Peruskoulu tai lukio	Työelämään tutustuminen	Peruskoulun 9.luokalla kaksi viikkoa, toisinaan ala-asteella tai lukiossa muutaman päivän jaksoja.
OPPISOPIMUS	Ammatillinen tutkinto; perus-, ammatti- tai erikoisammattitutkinto	Opiskelumuoto, jossa suurin osa ammattitaidosta hankitaan työpaikalla. Koulutusta täydennetään oppilaitoksessa suoritettavilla tietopuolisilla opinnoilla.	Oppisopimuksen pituus vaihtelee. Kestoon vaikuttavat opiskelijan aikaisempi koulutus ja työkokemus.
NÄYTÖTUTKINTO (=AIKUISTUTKINTO)	Perus-, ammatti-, tai erikoisammattitutkinto	Tutkinnon suorittaja näyttää oman osaamisensa osittain työpaikalla tapahtuvissa näyttökokeissa.	

Liite 2

Lomakemalli näytön arvioinnin tallentamiselle

Opintokokonaisuus	<ul style="list-style-type: none">• näytettävänä opintokokonaisuuden osa• näytettävänä koko opintokokonaisuus
Opiskelija	Tutkinto / Koulutusohjelma / Ryhmä
Oppilaitos	Näytön ajankohta
Näytön suorituspaikka	
Lyhyt kuvaus näytöstä	

ARVIOINTI

Arviointikohteet	opiskelija	työelämän edustaja	opettaja	yht.arv.
1. Työprosessin hallinta				
2. Työtehtävien hallinta				
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta				
4. Työturvallisuuden hallinta				
5. Ydinosaaminen				
6. Yhteiset painotukset				

PERUSTELUJA

--

SUUNNITELMA NÄYTÖN TÄYDENTÄMISESTÄ / UUSIMISESTA

--

Paikka ja aika _____ / _____

Allekirjoitukset ja nimen selvennykset

Opiskelija

Työelämän edustaja

Opettaja

Lisätietoa työssäoppimisesta ja ammattiosaamisen näytöistä

Työssäoppimisen tietopalvelu
www.edu.fi/tonet

Opetushallitus
www.oph.fi

- opetussuunnitelmien perusteet
- Ammattiosaamisen näytöt käyttöön -opas, www.oph.fi/verkkokauppa
- tietoa näytöistä, www.oph.fi/amatillinesr/

Taloudellinen Tiedotustoimisto, TAT
www.tat.fi/tyossaoppiminen

- työssäoppimiseen liittyvää materiaalia

Metalli

SANOJA JA TEKOJA

Metallityöväen Liitto ry
Hakaniemenranta 1
PL 107, 00531 Helsinki
Puhelin 020 774 001
Faksi 020 774 1050
www.metalliliitto.fi

Teknologia
teollisuus

Teknologiateollisuus ry
Eteläranta 10
PL 10, 00131 Helsinki
Puhelin (09) 19 231
Faksi (09) 624 462
www.teknologiateollisuus.fi